

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet och
Ekonomiska och sociala kommittén

Främjande av innovation genom patent

* * *

**Uppföljning av grönboken om gemenskapspatentet och
patentsystemet i Europa**

Sammanfattning av åtgärderna och rekommendationerna

Brådskande åtgärder på gemenskapsnivå

- Gemenskapspatent: förslag till förordning på grundval av artikel 235 i EG-fördraget.
- Patenterbarhet av dataprogram: förslag till direktiv på grundval av artikel 100a i EG-fördraget.
- Patentombud: tolkningsmeddelande.
- Nationella patentmyndigheter: pilotverksamhet för att stödja deras satsningar på innovationsfrämjande.
- Rättsskyddsförsäkring vid patenttvister: europeisk konferens.
- Konventionen om Europapatentet: inledning av förfarandet för gemenskapens anslutning.
- Bättre spridning av information om patent till uppfinnare, forskare och små och medelstora företag: förberedelse till meddelande från kommissionen.

Åtgärder på medellång sikt på gemenskapsnivå

- Anställdas uppfinningar: undersökning av bl.a. standardklausuler och skiljedomsförfaranden.
- Patenträtt på områden där förhandstillstånd krävs för marknadsföring: harmonisering av undantagens omfattning.

Rekommendationer

- Europeiska patentverket: stöd till förslag om minskade handläggningsavgifter.
- Europeiska patentverket: uppmuntran av minskade översättningskostnader för Europapatentet.
- Medlemsstaterna: uppmuntran till översyn av konventionen om Europapatentet, för att bl.a. anpassa den till teknikens utveckling, beakta gemenskapens lagstiftning och tillämpliga internationella avtal samt förbereda gemenskapens anslutning till konventionen.
- Stöd till fortbildning av patentombud.

1.	INLEDNING	5
1.1.	Grönboken om gemenskapspatentet och patentsystemet i Europa.	6
1.2.	Samråd med de berörda parterna och med de andra gemenskapsinstitutionerna.	6
1.3.	Syftet med detta meddelande	7
2.	GEMENSKAPSPATENTET	8
2.1.	Patentens roll för innovationsprocessen: mot nya prioriteringar	8
2.2.	Behovet av enhetligt patentskydd.....	8
2.3.	De utmärkande egenskaperna för gemenskapspatentet.	9
2.4.	Vad kommissionen ämnar göra.	11
3.	KOMPLETTERANDE HARMONISERING AV NATIONELL LAGSTIFTNING	12
3.1.	Behovet av kompletterande patenträttslig harmonisering.....	12
3.2.	Dataprogram	12
3.2.1.	Problem med nuläget.....	12
3.2.2.	Vad kommissionen ämnar göra.....	13
3.3.	Anställdas uppfinningar.....	14
3.3.1.	Nuläget.....	14
3.3.2.	Vad kommissionen ämnar göra.....	14
3.4.	Formkrav.....	15
3.5.	Patentombud och erkännande av yrkeskvalifikationer.....	15
3.5.1.	Nuläget.	15
3.5.2.	Vad kommissionen ämnar göra.....	16
3.6.	Patenträttigheternas omfattning i vissa sektorer.....	17

3.7.	Kompletterande åtgärder för att göra patentsystemet mer tilltalande.....	18
3.7.1.	För de små och medelstora företagen.....	18
3.7.2.	Rättsskyddsförsäkring vid patenttvister.....	18
3.7.3.	Skonfrist	19
4.	EUROPAPATENTET	20
4.1.	Europapatentets allmänna struktur	20
4.2.	Problemet med Europapatentets kostnader.....	21
4.2.1.	Avgifter.....	21
4.2.2.	Fördelningsnyckeln för avgifter för upprätthållande	22
4.2.3.	Översättningar.....	22
5.	DE NATIONELLA PATENTMYNDIGHETERNAS ROLL	23
5.1.	Samrådets resultat.	23
5.2.	Vad kommissionen ämnar göra.	23
6.	UTVIDGNINGEN.....	24

1. INLEDNING

Europeiska rådet antog vid sitt möte i Amsterdam i juni 1997 handlingsplanen för den inre marknaden, och i den angavs industriell egendom som ett område där insatser krävs för att göra den effektivare och mer användarvänlig, så att den inre marknaden fördelar kan utnyttjas fullt ut i fråga om innovativa varor och tjänster. Genom sin verksamhet inom området industriell egendom vill gemenskapen visa att den tar full hänsyn till det viktiga sambandet mellan innovation, tillväxt och sysselsättning.

Grönboken om gemenskapspatentet och patentsystemet i Europa har väckt stora förhoppningar, både inom industrin och i medlemsstaterna.

Det framstår som politiskt prioriterat att införa ett enhetligt patent som omfattar hela gemenskapen. Detta är ett led i gemenskapens handlingsplan för att anpassa och förenkla villkoren för företagen i Europa. Insatsen är också nödvändig för att bevara de innovativa företagens konkurrenskraft i gemenskapen. Instrumentet bör också möjliggöra ett ökat skydd av forskningsresultat, och därigenom uppmuntra till att de förs ut och utnyttjas kommersiellt.

Dataprogram är viktiga för många slag av näringsverksamhet, och de bidrar till informationssamhällets intåg. Villkoren för patentskydd av dem bör förtydligas och harmoniseras i gemenskapen.

Patentombuden spelar en viktig roll genom att ge råd och hjälp till innovativa företag och uppfinnare. Denna yrkeskår måste fullt ut kunna utnyttja de friheter som anges i fördraget.

Flera ämnen har kommit fram under samrådet som inte togs upp i grönboken, t.ex. skonfrist eller patent inom vissa lagreglerade sektorer. Detta visar att ju mer den ekonomiska integrationen fortskrider i gemenskapen tack vare den inre marknaden, desto känsligare blir näringsidkarna för den rättsliga miljö de måste verka i.

Det är mycket viktigt att säkerställa enhetligheten i patentsystemet i Europa, i synnerhet genom bättre samordning mellan gemenskapen och Europeiska patentverket.

De nationella patentmyndigheterna spelar en mycket viktig roll för många europeiska företag. Denna roll bör stärkas och stödjas.

1.1. Grönboken om gemenskapspatentet och patentsystemet i Europa.

Den 24 juni 1997 lade kommissionen fram sin grönbok om gemenskapspatentet och patentsystemet i Europa¹. Syftet med detta initiativ, som var ett led i den första handlingsplanen för innovationen i Europa², var att inleda en bred debatt med alla berörda parter om vilka nya initiativ som borde tas på det patenträttsliga området och överväga hur dessa eventuella initiativ borde se ut.

Initiativet lyckades bättre än vad kommissionen förväntat sig. Sedan grönboken utgavs har den väckt mycket stort intresse, olika konferenser och möten har anordnats i frågan i hela gemenskapen, och många synpunkter har influerat till kommissionen. Detta visar att grönboken svarar mot ett reellt behov av modernisering och förbättring av det europeiska patentsystemet.

Allmänt sett framgår det av diskussionen att det är nödvändigt att ägna mer uppmärksamhet åt de praktiska aspekterna på patentsystemet och att ta full hänsyn till användarnas behov. Patent är något mycket viktigt för att främja innovation, kreativitet och sysselsättning. De bör bli en naturlig del av företagets, uppfinnarnas och småföretagets ekonomi, och ge dem ett gott skydd till överkomligt pris med största möjliga rättsliga trygghet. Under inga omständigheter får patent hindra innovation.

För att den inre marknaden skall fungera väl är alla användare eniga om att det krävs handling på två fronter: dels genom införande av ett enhetligt system för patentskydd och dels olika kompletterande harmoniseringsåtgärder för att göra systemet enklare och effektivare.

Det är också lämpligt att anpassa patentsystemet för att öka skyddet av forskningsresultat, och på så sätt uppmuntra att de används kommersiellt. Härigenom kan också offentliga investeringar (från gemenskapen och medlemsstaterna) i forskning optimeras.

Det är med detta allmänna budskap om patentsystemet i innovationens tjänst i åtanke som kommissionen har valt ut de åtgärder som bör vidtas på detta område.

1.2. Samråd med berörda parter och med andra gemenskapsinstitutioner.

Samrådet med berörda parter inleddes när grönboken gavs ut och fortsatte under andra halvåret 1997. Ett mycket stort antal synpunkter har inkommit till kommissionen (över 150, med en sammanlagd volym om mer än 1 200 sidor). De utmärks av en mycket djupgående analys av de olika ämnena i grönboken. Som avslutning på samrådet med de berörda parterna tog kommissionen och det luxemburgska ordförandeskapet i rådet initiativ till en öppen hearing med alla patentsystemets användare (företag, uppfinnare, patentombud osv.). Den hölls i

¹ KOM(97) 314 slutlig, 24.6.97.

² KOM(96) 589 slutlig, 20.11.96.

Luxemburg den 25 och 26 november 1997 med mer än 220 deltagare. Hearingen avslutades med att man antog slutsatser som distribuerades i vida kretsar.

Ekonomiska och sociala kommittén avgav ett ingående yttrande om grönboken den 25 februari 1998. Kommittén delar i stort sett kommissionens problembeskrivning i grönboken. Kommittén anser att det brådskar med att ta itu med problemet med gemenskapspatentet och ge högsta prioritet till dess ekonomiska konsekvenser och följder för konkurrenskraften och den tekniska och industriella utvecklingen på en global marknad. Kommittén uppmanar kommissionen att lägga fram ett förslag till förordning om gemenskapspatentet så snart som möjligt under 1999.

Kommissionen anordnade ett möte med sakkunniga från medlemsstaterna den 26 januari 1998. Härigenom kunde medlemsstaterna framföra sina synpunkter på och förslag till hur det europeiska patentsystemet kan förbättras. En överväldigande majoritet av medlemsstaternas företrädare uppmanade kommissionen att gå vidare med de flesta av förslagen i grönboken, för att införa ett enhetligt patentsystem och modernisera och förenkla patentsystemet i Europa.

Slutligen antog Europaparlamentet sitt yttrande den 19 november 1998. Parlamentet anser att en enhetlig och effektiv gemenskapslagstiftning på det patenträttsliga området är en förutsättning för att öka EU-företagens konkurrenskraft. Av denna anledning anser parlamentet att harmonisering av några materiella bestämmelser i de nationella lagstiftningarna inte längre är tillräcklig, utan att det måste utarbetas en gemenskapsförordning med artikel 235 i EG-fördraget som rättslig grund. Parlamentet anser att man vid utformningen av det framtida gemenskapspatentet bör jämföra med patentsystemen i USA och Japan och ta hänsyn till både kostnaden för patentansökning, förvaltning av patentet och potentialen till industriell utveckling i Europeiska unionen.

Det måste också betonas att under hela samrådet har kommissionen haft ett nära och konstruktivt förhållande till Europeiska patentverket.

1.3. Syftet med detta meddelande

Efter detta breda samråd är syftet med detta meddelande att sammanfatta samrådet och tillkännage de olika åtgärder och initiativ som kommissionen ämnar genomföra eller föreslå framöver för att göra patentssystemet tilltalande och främja innovationen i Europa. Detta meddelande är helt i överensstämmelse med den första handlingsplanen för innovationen i Europa och syftar till att framhäva olika överväganden som framkommit.

Det är viktigt att notera att meddelandet inte uteslutande rör patenträtten i inskränkt bemärkelse, utan även andra åtgärder som är mycket viktiga för att främja innovationen, såsom patentombud, de nationella patentmyndigheternas roll, rättsskydds försäkring osv.

Då grönboken handlade om mycket olika frågor är det naturligt att de åtgärder som planeras på olika områden blir av olika slag. I vissa frågor krävs lagstiftning, medan det för andra passar bättre att kommissionen ger impulser till eller sprider bra lösningar som redan finns på olika håll.

Tre prioriterade ämnen har framkommit under samrådet, där kommissionen snabbt bör lägga fram förslag. Ämnena är följande:

- Gemenskapspatentet.
- Patenterbarhet av dataprogram.
- Patentombudens roll.

För andra frågor som tas upp i meddelandet bör kommissionens roll snarare vara stödande, och dess insatser kan fördelas över en längre tid.

2. GEMENSKAPSPATENTET

2.1. Patentens roll för innovationsprocessen: mot nya prioriteringar

De flesta av dem som inkommit med synpunkter anser att prioriteringarna måste ändras. Patentsystemet får inte längre ses isolerat från de ekonomiska och industriella förhållanden det ingår i, och det är viktigt att ta itu med frågan om gemenskapspatentet genom att ge det **nya prioriteringar med beaktande av dess ekonomiska följdverkningar och konsekvenser för företagens konkurrenskraft**. Patentsystemet måste ses över i grunden och göras om så att det kan komma igång effektivt före unionens nästa utvidgning. Som Europaparlamentet anser krävs det för att övervinna problemen med de nuvarande systemen och bidra till att stimulera innovationen att det nya patentsystemet är "enkelt, snabbt, rättsligt säkert, lättillgängligt och billigt utan onödiga utgifter".

Under samrådet tydliggjordes patentens roll för att stimulera investeringar i forskning och teknik. En enhetlig och effektiv europeisk lagstiftning för patent är därför mycket viktig för de europeiska företagens konkurrenskraft. En helt integrerad europeisk innovationsmarknad kräver immaterialrättsligt skydd genom lättillgängliga patent, främst för innovativa, teknikintensiva små och medelstora företag. Ett enhetligt patentskyddssystem bör möjliggöra lika tillgång till ny teknik för användare och konsumenter i unionens samtliga medlemsstater. Därigenom blir också konkurrensvillkoren för de innovativa företagen tydligare.

2.2. Behovet av enhetligt patentskydd.

Av samrådet framstår det tydligt att det finns ett **verkligt behov** av ett enhetligt gemenskapspatent, som gäller för hela Europeiska gemenskapens territorium. Det skulle bidra till att stärka den inre marknaden, underlätta administrationen av de rättigheter som har anknytning till patentet och göra det enklare att hävda dessa rättigheter. Det är nu lämpligt att införa ett mer samordnat system än det som infördes genom Luxemburgkonventionen 1975, ändrad 1989. Det är slående hur allt fler företag anser gemenskapens inre marknad som sin naturliga marknad, vilket får konsekvenser för de rättsliga lösningar som de bör förfoga över. Patentsystemets användare är eniga om att Luxemburgkonventionen har sådana nackdelar (avskräckande kostnader, rättslig osäkerhet) att det inte längre ger det enhetliga skydd som var avsikten.

Av samrådet framgår det tydligt att, då den inre marknaden hunnit så långt som den gjort, gemenskapspatentet bör utformas som en **gemenskapsförordning enligt artikel 235 i EG-fördraget**. Förordningen är att föredra framför en internationell konvention på grund av sina egenskaper (enklare integration i den övriga gemenskapsrätten i samband med utvidgningen, direkt effekt i alla medlemsstater, osv.).

På en inre marknad där det stora flertalet av alla aktörer snart kommer att förfoga över en gemensam valuta är det idag naturligt att tänka sig ett enhetligt patent.

Ett europeiskt patentsystem som innefattar gemenskapspatentet är en förutsättning för att kunna omsätta forskningsresultat och nya tekniska och vetenskapliga kunskaper i industriella och kommersiella framgångar. På så sätt kan vi få slut på den "europeiska paradoxen" samtidigt som de privata investeringarna i FoU uppmuntras; för närvarande ligger de mycket lägre i EU än i USA och Japan.

2.3. De utmärkande egenskaperna för gemenskapspatentet.

Gemenskapspatentet bör vara enhetligt, ha ett överkomligt pris, ge rättslig trygghet och kunna samexistera med de befintliga patentsystemen.

Gemenskapspatentet bör vara **enhetligt**. Det innebär att det bör ge samma effekt i hela gemenskapen. Det bör kunna utfärdas, förvärvas, upphävas och konsumeras i gemenskapen som helhet. Omvänt innebär det att kommissionens förslag om skraddarsydd gemenskapspatent, med vilka ett enhetligt skydd erhålls eller vidmakthålls i ett begränsat antal medlemsstater, inte bedömts positivt under samrådet.

Gemenskapspatentet bör ha ett **överkomligt pris**, jämförbart med ett Europapatent som gäller i ett begränsat antal länder. Patentkostnaderna i Europa ses allmänt som en av de största anledningarna till de innovativa företagens, i synnerhet de små och medelstora, svårigheter att använda sig av patentsystemet. Särskilda ansträngningar bör göras för att i görligaste mån minska kostnaderna. Detta påverkar bland annat frågan om översättningar av patenthandlingarna. Det framgår tydligt av samrådet att **det nuvarande läget** för Europapatentet, där patentinnehavaren måste översätta hela patentet till alla gemenskapsspråk, är **ohållbart** för gemenskapspatentet. Det skulle medföra översättningskostnader på omkring 12 000 ecu, och om detta system bevarades skulle gemenskapspatentet inte ha någon framtid.

Olika lösningar föreslogs i grönboken. Flera företrädare för industrin har förordat en radikal lösning där endast ett språk används för utfärdandeförfarandet utan senare översättning av patentet. Andra har förespråkat mindre radikala lösningar, och några har rekommenderat att alla officiella språk skall användas.

Kommissionen ser sig föranledd att föreslå en lösning på översättningsproblemet där följande mål måste sammanjämkas: att underlätta alla användares tillgång till patentsystemet, att säkerställa spridningen av tillämpliga tekniska uppgifter vid lämplig tidpunkt samt att hålla kostnaden för gemenskapspatentet på en rimlig nivå. Här ger Europaparlamentets förslag flera fördelar, och det kommer att granskas med stor omsorg – det går ut på att bibehålla den språkliga mångfalden när patentansökningen lämnas in och när det utfärdas, samtidigt som effektiviteten i Europeiska patentverkets förfarande för patentsökning och granskning säkerställs.

Kommissionen kommer se till att dess förslag å ena sidan sörjer för att det europeiska patentsystemets landvinningar bevaras (t. ex. i fråga om handläggnings-språken) och å andra sidan utgör en reell förbättring av det nuvarande läget. Lösningen på översättningsproblemet bör också grundas på en av patentets grundläggande egenskaper, nämligen att ge en ensamrätt som kan hävdas mot tredje man. Exempelvis kan patentintrång inte hävdas gentemot en annan aktör förrän denne förfogar över en officiell översättning av patentet. För övrigt kommer det att föreskrivas centraliserad deponering av översättningarna (oavsett hur de kommer att utformas) hos Europeiska patentverket.

Gemenskapspatentet bör ge **rättslig trygghet**. Systemet i Luxemburgkonventionen, enligt vilket alla nationella domstolar där talan om ogiltigförklaring anhängiggjorts kunde upphäva gemenskapspatentet med effekt på hela gemenskapens territorium, upplevs som en allvarlig risk och en källa till rättslig osäkerhet. Det går inte att gå vidare på denna väg. Lösningen på detta problem består i att se till att reglerna för talan om patentintrång och frågor om patentets giltighet blir enhetliga och förutsägbara i hela gemenskapen. Avgöranden bör ske inom rimlig tid. Provisoriska förbuds förelägganden som gäller i hela gemenskapen bör kunna utverkas till rimlig kostnad.

Här är det lämpligt att minimera antalet nationella domstolar med behörighet att handlägga sådana ärenden; den bästa lösningen vore att ge en enda domstol i första instans per medlemsstat behörighet i ärenden som rör gemenskapspatent. Ekonomiska och sociala kommittén har lagt fram intressanta förslag: för det första att den domare som dömer i frågan om patentintrång också uttalar sig om giltigheten, och för det andra att detta beslut får en begränsad räckvidd (*inter partes* eller med suspensiv verkan), så att man undviker irreparabla konsekvenser om beslutet skulle vara oöverlagt. Dessa förslag förtjänar en mer ingående behandling.

Europaparlamentet, för sin del, rekommenderar att de nationella domstolarna får behörighet att avgöra talan om intrång och ogiltighet: två nationella domstolar bör avgöra målet i sak, medan gemenskapens domstol tjänstgör som kassationsinstans. Det rättsliga systemet för gemenskapspatentet bör på ett så tidigt stadium som möjligt göra det möjligt att harmonisera rättstillämpningen på gemenskapsnivå genom EG-domstolens insatser. Dessutom bör detta naturligtvis ske inom ramen för det rättsliga system som föreskrivs i EG-fördraget. Slutligen bör det noteras att majoriteten av användarna inte vill att EPO skall spela en roll i det rättsliga systemet för gemenskapspatentet (intrång eller ogiltighet).

Som parlamentet anser bör gemenskapspatentet åtminstone under en övergångsperiod **samexistera med de nationella patenten och Europapatentet**, vilket fortfarande kan förbättras (se punkt 4 nedan). Europeiska patentorganisationen bör fortsätta att förvalta Europapatentet eftersom den är den centrala myndigheten för utfärdande av patent. Eftersom den redan har lång erfarenhet på mycket hög nivå av att förvalta Europapatentet, är det önskvärt att Europeiska patentorganisationen får det praktiska ansvaret för gemenskapspatentet. Det innebär dock vissa känsliga institutionella problem vid delegeringen befogenheter till ett icke-EU-organ, som bör lösas efterhand som de uppkommer. Därför måste man noga överväga innehållet i de juridiska bestämmelserna för att formalisera de verkställande befogenheterna för gemenskapspatentet till EPO.

För att ge näringsidkarna möjlighet att ändra sin uppfattning om sina uppfinningar under utvecklingens gång och för att inte kräva orimliga kostnader, förefaller det rimligt att låta dem som ansöker om gemenskapspatent **omvandla sin ansökan** (fram till slutet på förfarandet för utfärdande) till en ansökan om Europapatent som när det väl är utfärdat ger upphov till ett antal nationella patent. Däremot förefaller det strida mot den inre marknadens krav att ge möjlighet att omvandla ett redan utfärdat gemenskapspatent till ett Europapatent. Möjligheten att omvandla en ansökan om Europapatent till en ansökan om gemenskapspatent kan bara tänkas om Europapatentet avser alla gemenskapens medlemsstater.

När det gäller **avgifter** är det lämpligt att sätta avgifterna för att bibehålla ett gemenskapspatent avsevärt lägre än sådana för Europapatent som avser alla gemenskapens medlemsstater. För ett gemenskapspatent som verkligen är enhetligt finns det inget utrymme för designationsavgifter eftersom patentet kommer att automatiskt täcka hela gemenskapens territorium. Avgifterna för det kommande gemenskapspatentet kommer att fastställas av kommissionen i enlighet med dess verkställande befogenheter. Vid ändringar av avgifterna kommer hänsyn att tas till företagens särskilda behov, i synnerhet de små och medelstora företagens.

Frågan om **föranvändarrätt** bör harmoniseras på gemenskapsnivå. Man bör på lämpligaste sätt definiera under vilka omständigheter en part som i god tro börjat använda en uppfinning eller gjort allvarliga förberedelser att använda den kommersiellt, kan fortsätta att använda den trots att ett gemenskapspatent utfärdats till någon annan.

Slutligen torde debatten kring ett förslag till förordning om gemenskapspatent också vara ett tillfälle att lösa problemen med uppfinningar som **görs eller används i rymden**. Då det saknas särskilda regler för denna fråga i Europa, missgynnas de europeiska företagen för närvarande. Som Ekonomiska och sociala kommittén framhävde i sitt yttrande om kommissionens meddelande "Europeiska unionen och rymden"³ är det mot bakgrund av det stora europeiska engagemanget i den internationella rymdstationen och avsaknaden av särskild europeisk lagstiftning om skydd av kommersiella rättigheter för mervärdesteknik som tillämpas eller utvecklas i rymden av grundläggande betydelse att sådana regler fastställs på det patenträttsliga området, på ett sätt som liknar vad som redan gjorts i USA och håller på att utarbetas i Japan och Ryssland. För sin del anser Europaparlamentet att gemenskapspatentet bör ge skydd för uppfinningar som görs eller används ombord på rymdfarkoster; något skydd ges inte inom de nuvarande europeiska rättsliga systemet.

2.4. Vad kommissionen ämnar göra.

Kommissionen kommer så snart som möjligt under 1999 att lägga fram ett förslag till förordning på grundval av artikel 235 i EG-fördraget för att införa ett gemenskapspatent enligt de riktlinjer som anges i punkt 2.3.

³ Kommissionens meddelande till rådet och Europaparlamentet "Europeiska unionen och rymden: att främja tillämpningar, marknader och industriell konkurrenskraft", KOM(96) 617 slutlig.

3. KOMPLETTERANDE HARMONISERING AV NATIONELL LAGSTIFTNING

3.1. Behovet av kompletterande patenträttslig harmonisering.

Gemenskapens insatser på det immaterialrättsliga området anses allmänt tillföra ett stort mervärde jämfört med medlemsstaternas individuella insatser, eftersom det blir möjligt att säkerställa öppenheten på marknaden, lika konkurrensvillkor och den inre marknadens funktion. Samrådet har visat att det finns stora förväntningar på nya insatser på olika immaterialrättsliga områden.

3.2. Dataprogram

3.2.1. *Problem i nuläget.*

Det samråd som inleddes med grönboken har tydligt visat att de nuvarande rättsliga bestämmelserna för uppfinningar som rör dataprogram inte är tillräckligt tydliga och därför måste förtydligas.

Fastän dataprogram är patenterbara i USA och Japan använder man i Europa en juridisk konstruktion: programmen i sig är inte patenterbara⁴, medan en teknisk uppfinning där ett program används kan patenteras. Det har i samband med Münchenkonventionen vuxit fram en svårbegriplig praxis vilket leder till allvarliga problem, exempelvis olika bedömningar i domstolarna. Det finns t. ex. skillnader mellan å ena sidan EPO:s och vissa tyska domstolars bedömningar och å andra sidan de brittiska domstolarnas, vilket medför att samma uppfinning är skyddad i några medlemsstater men inte i andra. Denna situation **skadar** den inre marknadens funktion.

Denna situation medför att, fastän det enligt Münchenkonventionen och medlemsstaternas nationella lagstiftning inte går att patentera dataprogram i sig, det finns omkring 13 000 Europapatent för dataprogram! På grund av utbredd okunnighet om de rättsliga förhållandena i Europa förefaller det som 75 % av dessa patent innehåller mycket stora utomeuropeiska företag. Det europeiska näringslivet är trots det mycket intresserat av denna skyddsform, men de flesta små och medelstora företagen känner inte till att det går att patentera uppfinningar av detta slag genom att lämna in en särskilt utformad ansökan. Då nära 40 miljarder dollar om året investeras i utveckling av informationsteknik och dataprogram, är denna sektors ekonomiska betydelse uppenbar.

Enligt den praxis som EPO utvecklat är en uppfinning patenterbar om den har en uppfinningshöjd utöver teknikens ståndpunkt. Denna metod har dock sina begränsningar: exempelvis kan ett bokföringsprogram eller ett finansprogram för värdepappershandel, som har stort ekonomiskt värde men ingen uppfinningshöjd, för närvarande inte patenteras i Europa, fast de kan det i USA och Japan.

En viktig följd av olikheterna i skyddet består i rättigheternas omfattning och medlen att få dem respekterade ("enforcement"): i USA kan innehavaren av ett patent som

⁴ Artikel 52.2 c, konventionen om Europapatentet.

rör ett dataprogram direkt stämma den som sprider piratkopierade program ("direct infringement"), medan det i Europa, på grund av att skyddet endast gäller den tekniska uppfinningen som används i programmet, förhåller sig så att den som sprider ett program endast är medbrottsling och inte gärningsman till intrånget ("contributory infringement"); endast den som använder programmet är skyldig till intrång och kan stämmas. Genom harmonisering av de nationella lagstiftningarna i denna fråga måste det gå att sörja för ett **effektivt hävdande** av rättigheterna i hela gemenskapen.

I USA har en del hänt sedan slutet av 80-talet: det har blivit möjligt att ansöka om skydd av ett dataprogram som sådant ("program product claim"). Detta har haft en mycket gynnsam inverkan på programvaruindustrins utveckling. Som exempel kan nämnas att Microsoft idag innehar cirka 400 amerikanska patent för dataprogram, och varje år inlämnas cirka 12 000 patentansökningar för dataprogram (motsvarande 6 % av de totala ansökningarna jämfört med mindre än 2 % i Europa). I Japan inlämnas varje år cirka 20 000 patentansökningar avseende dataprogram, och de riktlinjer som det japanska patentverket antog 1997 följer den mer liberala praxis som tillämpas i USA.

Dessutom utmärks den nuvarande situationen i Europa av brist på information och kunskaper hos de flesta programvaruföretag om de möjligheter patentsystemet erbjuder. För att komplettera de ändringar i lagstiftningen som redovisas nedan, är det lämpligt att inleda en **informationskampanj** för att informera företagen i branschen om att det finns ett patentsystem, vilken roll det spelar och vilka ekonomiska fördelar det kan ge, bl.a. i fråga om penetration av utländska marknader och möjligheter till licensavtal. De nationella patentmyndigheterna och Europeiska patentorganisationen kan spela en mycket viktig roll här.

3.2.2. Vad kommissionen ämnar göra.

Europaparlamentet har uttalat att dataprogram bör vara patenterbara, förutsatt att produkten i fråga uppfyller kraven på nyhet och industriell tillämpning av en teknisk uppfinning, vilket nu är fallet på internationell nivå hos våra handelspartner. Kommissionen instämmer och föreslår åtgärder på två fronter.

Till att börja med: För att säkerställa att den inre marknaden fullbordas och fungerar på detta område kommer kommissionen att snarast möjligt lägga fram ett **förslag till direktiv** på grundval av artikel 100a i EG-fördraget för att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning om patenterbarhet av dataprogram. Detta direktiv bör leda till enhetlig tillämpning och tolkning av de nya bestämmelserna för dataprograms patenterbarhet i hela gemenskapen. I detta sammanhang medför inte den parallella tillämpningen av upphovsrätt⁵ och patenträtt på dataprogram några särskilda svårigheter, på grund av det särskilda material som omfattas av de två slagen av

⁵ Rådets direktiv 91/250/EG av den 14 maj 1991 om rättsligt skydd av datorprogram.

rättigheter⁶. I samband med förslaget till direktiv bör man noga granska frågan om undantag från de generella reglerna om dataprograms patenterbarhet.

Samtidigt med denna lagstiftning ankommer det på parterna i Münchenkonventionen att **ändra artikel 52.2 c i konventionen om Europapatentet**, för att bl.a. stryka dataprogram från förteckningen över icke patenterbara uppfinningar. Detta är nödvändigt för överensstämmelsen mellan arbetena på gemenskapsnivå och dem som utförs inom ramen för Münchenkonventionen.

För övrigt bör alla patentmyndigheter förbättra sin informationsverksamhet med inriktning på programvaruföretagen, i synnerhet de små och medelstora företagen, för att göra dem uppmärksamma på de ekonomiska fördelar som de kan erhålla genom att utnyttja patentsystemet.

3.3. Anställdas uppfinningar

3.3.1. Nuläget

I grönboken ställdes frågan om de olikheter som nu finns i medlemsstaternas lagstiftningar om anställdas uppfinningar är av ett sådant slag att de påverkar innovationen och anställningsvillkoren och/eller den fria rörligheten för tjänster och/eller konkurrensvillkoren. Samrådet har visat att frågan om anställdas uppfinningar enligt den allmänna meningen bäst kan behandlas huvudsakligen på **nationell nivå**. De skillnader som kunnat konstateras mellan de nationella lagstiftningarna är inte av sådant slag att de motiverar harmonisering på gemenskapsnivå. I enlighet med subsidiaritetsprincipen ämnar därför kommissionen inte ta initiativ till lagstiftning i frågan. Däremot uppmanar kommissionen de medlemsstater som antagit särskild lagstiftning om anställdas uppfinningar att utvärdera dess funktion och förenkla de administrativa rutinerna i samband med dem i den utsträckning detta är möjligt.

Det framgår att det finns skillnader i tillämpningen av de nationella bestämmelserna för anställdas uppfinningar. För att säkerställa större **öppenhet** i tillämpningen av dessa bestämmelser är det lämpligt att utforma standardklausuler för anställdas uppfinningar som kan användas i anställningskontrakt, och att utforma enhetliga skiljedomsförfaranden.

3.3.2. Vad kommissionen ämnar göra

Kommissionen kommer att inleda en **undersökning** för att dels avgöra i vilken omfattning klausuler om anställdas uppfinningar kan hindra innovationen och hur standardklausuler i frågan kan utformas, dels föreslå skiljedomsförfaranden för att lösa eventuella tvister på detta område.

⁶ Upphovsrätten skyddar det särskilda uttrycket i ett datorprogram genom att det jämförs med ett litterärt verk, medan patentet skyddar den nyskapande idén som utgör grunden för den tekniska lösning programmet innebär.

3.4. Formella krav.

När det gäller formella krav (i huvudsak beträffande nationella patent) har samrådet visat att de berörda parterna förväntar sig att de skall rationaliseras på gemenskapsnivå, främst i fråga om blanketter, tidsgränser osv. Enligt användarna är det lämpligt att avskaffa onödiga administrativa belastningar. Andra remissinstanser vill se en mer ambitiös hållning och en harmonisering som omfattar även delar av de rättsliga förfarandena i medlemsstaterna, bl.a. frågorna om provisoriska förbudsfrö-lägganden, bevisning (på grundval av den franska modellen med *saisie-description*), bestämmelser för bedömning av skada osv. Vissa av dessa frågor tas upp i grönboken om kampen mot varumärkesförfalskning och pirattillverkning på den inre marknaden⁷.

För att ta itu med dessa problem kommer kommissionen att fortsätta att aktivt delta i arbetet vid WIPO i Genève, för att bedöma möjligheterna att snabbt ingå ett internationellt avtal om förenklade formkrav för patent. Dessutom kommer kommissionen att i sina kontakter med medlemsstaterna fortsätta sina undersökningar för att avgöra om det krävs kompletterande rättslig harmonisering på gemenskapsnivå.

3.5. Patentombud och erkännande av yrkeskvalifikationer.

3.5.1. Nuläget.

Samrådet har visat att patentombuden spelar en mycket viktig roll som företagens rådgivare. Deras kunskaper om olika immaterialrättsliga skyddsformer och rutiner är en viktig resurs som bör utnyttjas. Det tycks dock som om patentombuden främst verkar på det nationella planet utan öppningar mot de andra medlemsstaterna. Kommissionen anser att de grundläggande principerna om fri rörlighet för **tjänster** och **etableringsfrihet** måste gälla fullt ut för detta yrke. Som Europaparlamentet framhåvt är de behöriga myndigheternas ömsesidiga erkännande av patentombuden en förutsättning för att förfarandena skall kunna förenklas.

För att se till att dessa principer följs har kommissionen nyligen sett sig föranledd att sända flera formella anmodanden rörande nationella krav som inte tycks överensstämma med EG-fördraget. Kraven rör hemvist och val av hemvist, samt krav på att anlita ett auktoriserat ombud hos vilken den sökande valt hemvist. Dessa förfaranden har för närvarande hunnit olika långt.

Här bör man påminna om att EG-domstolen har rättspraxis beträffande nationella krav på patentombud⁸.

Slutligen har flera ärenden handlagts av kommissionen ur ett konkurrensrättsligt perspektiv, när det gäller patentombudsforeningars interna regler.

Vad **yrkeskvalifikationer** anbelangar har kommentarerna främst handlat om behovet av effektiv och enhetlig tillämpning av direktiv 89/48/EG, främst i fråga om krav på

⁷ KOM (1998) 569 slutlig, 15.10.1998.

⁸ EG-domstolen, 25 juli 1991 (Saeger mot Dennemeyer), mål C-76/90, Rec. 1991, s. I-4221.

lämplighetstest för tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande. I allmänhet bör den europeiska examen (artikel 134.2 c i Münchenkonventionen) på det patenträttsliga området erkännas som tillräcklig kvalifikation för att föra talan vid de olika nationella patentmyndigheterna. De principer som fastslogs i Gebhard-domen⁹, beträffande villkoren för tillgång till eller utövande av en viss verksamhet, bör tillämpas i alla medlemsstater.

Samrådet har visat att både medlemsstaternas myndigheter och patentombuden vill ha **bättre information** om hur gemenskapsreglerna på detta område skall tillämpas.

För att svara mot detta behov kommer kommissionen att ge ut ett **tolkningsmeddelande** om tillämpningen av gemenskapsreglerna för patentombud. Här är det särskilt lämpligt att ta upp frågan om krav på val av hemvist och på att anlita ett patentombud vid olika skeden i förfarandena för att få ett patent registrerat.

Det sker idag en utveckling på det immaterialrättsliga området i allmänhet och det patenträttsliga i synnerhet. För det första ökar antalet tvister och lagsökningar, och för det andra blir patentombudens rättsliga roll som ett led i företagets strategi allt viktigare, samtidigt som deras av hävd mer fackinriktade utbildning blir mindre viktig. Det är lämpligt att patentombud i hela gemenskapen kan få **fortbildning** som till fullo avspeglar dessa nya tendenser som kräver att yrket utvecklas. Vissa initiativ som redan tagits på nationell nivå kan tjäna som förebild här.

För att svara mot yrkets behov är det en god idé att överväga möjligheten att låta patentombuden i gemenskapen omfattas av **tystnadsplikt** (*legal privilege*) med samma rättigheter och skyldigheter som för advokater eller, i en del medlemsstater, företagsjurister. På så sätt kan patentombud både på nationell nivå och gentemot de europeiska institutionerna hävda att deras muntligen eller skriftligen förmedlade råd är konfidentiella. I brist på denna möjlighet befinner sig gemenskapens patentombud ibland i en prekär situation där de för sina klienter inte kan genomföra alla handlingar som kan behövas på det immaterialrättsliga området.

3.5.2. Vad kommissionen ämnar göra.

Under 1999 kommer kommissionen att ge ut ett tolkningsmeddelande om etableringsfrihet, fritt tillhandahållande av tjänster och erkännande av yrkeskvalifikationer för patentombud.

Kommissionen kommer att stödja satsningarna på fortbildning av patentombud i hela gemenskapen. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att överväga om det går att införa lämpliga mekanismer för att se till att patentombudens råd blir konfidentiella.

⁹ EG-domstolen, 30 november 1995, C-55/94, REG 1995, s. I-4165. Tillämpningen av villkoren för att få starta eller utöva viss verksamhet, såsom krav att inneha vissa examensbevis, skall uppfylla fyra förutsättningar: de skall vara tillämpliga på ett icke-diskriminerande sätt, de skall framstå som motiverade med hänsyn till ett trängande allmänintresse, de skall vara ägnade att säkerställa förverkligandet av den målsättning som eftersträvas genom dem och de skall inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå denna målsättning (proportionalitetsprincipen).

3.6. Patenträttigheternas omfattning i vissa sektorer

För närvarande regleras omfattningen av de rättigheter som skyddas genom patent – och genom tilläggsskydd för läkemedel¹⁰ och tilläggsskydd för växtskyddsmedel¹¹ - i nationell lagstiftning. Lagstiftningen bör följa alla tillämpliga bestämmelser i TRIPS-avtalet, i synnerhet artikel 28.

Dessutom finns det i vissa medlemsstaters lagstiftning begränsade undantag från de rättigheter som patent medför; det kan röra sig om handlingar som företas privat och i icke-kommersiella syften eller som företas i experimentellt syfte med avseende på den patenterade uppfinningen. Dessa undantag är mycket viktiga i de sektorer där produkterna måste ha förhandstillstånd för att få släppas ut på marknaden, på grund av deras inverkan på när konkurrerande produkter kan nå marknaden.

Frågan om undantag från patentskydd på läkemedelsområdet har tagits upp i en dom vid Europeiska gemenskapernas domstol¹². Emellertid förblir några frågor av reell ekonomisk betydelse obesvarade. Det är lämpligt att undersöka om de skillnader som kvarstår är av sådant slag att de skadar den inre marknads funktion och snedvrider konkurrensen mellan medlemsstaterna. För att svara på denna fråga har kommissionen inlett en bred ekonomisk och juridisk undersökning som bland annat omfattar denna aspekt på patentskydd. Resultaten från denna undersökning kommer att ge kommissionen vägledning när den tar initiativ på detta område.

För alla sektorer där produkterna måste genomgå ett administrativt förfarande för att få släppas ut på marknaden överväger kommissionen att en generell åtskillnad bör införas mellan verksamhet där den patenterade produkten inte används – vilket följaktligen bör vara tillåtet under patentets giltighet – och all verksamhet som medför att den patenterade produkten "används"¹³ – vilket bör vara förbjudet till och med det att patentet och allt eventuellt tilläggsskydd löpt ut.

Efter ett ingående studium av situationen ämnar kommissionen harmonisera den nationella lagstiftningen i frågan.

¹⁰ Rådets förordning (EG) nr 1768/92 av den 18 juni 1992 om införande av tilläggsskydd för läkemedel, EGT L 182, 2.7.92, s. 1.

¹¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1610/96 av den 23 juli 1996 om införande av tilläggsskydd för växtskyddsmedel, EGT L 198, 8.8.96, s. 30.

¹² EG-domstolen, 9 juli 1997, C-316/95, Generics BV mot Smith Kline & French Laboratories Ltd, REG 1997 I-3929.

¹³ Bland annat framställning av prover, utförandet av kliniska försök på en patenterad substans, import av substansen samt deponering av prover hos behöriga myndigheter. Dessa handlingar är alla inriktade på att släppa ut en produkt på marknaden, varför det inte är fråga om handlingar som utförs privat utan vinstsyfte, och inte heller handlingar som utförs i experimentsyfte.

3.7. Kompletterande åtgärder för att göra patentsystemet mer lockande

3.7.1. För små och medelstora företag.

Problemet med patentkostnaderna i Europa anses uppenbart som ett av de stora hindren för att optimalt utnyttja systemet, i synnerhet för de små och medelstora företagen. Europaparlamentet har med den amerikanska utvecklingen som förebild uttalat att de små och medelstora företagen bör få 50 % rabatt på kostnaderna för patentansökning. Om detta system införs i Europa anser kommissionen att det bör utvidgas till små och medelstora företag samt till universitet och forskningsinstitut som inte drivs i vinstsyfte.

Det måste dock noteras att efter ett första beslut i december 1996 om att minska ansökningsavgifterna för alla företag (se punkt 4.2.1 nedan), har Europeiska patentorganisationen nyligen beslutat om en **ny avgiftsminskning** som främst rör nyhetssökningsavgifter. Detta beslut, som torde träda i kraft under 1999, utgör ett nytt, betydande framsteg för att underlätta företagens, inbegripet de små och medelstoras, tillgång till patentsystemet. Detta initiativ måste välkomnas. Det utesluter dock inte att särbestämmelser för små och medelstora företag och universitet övervägs.

Förutom minskade avgifter är det på sin plats att förstärka de små och medelstora företagens innovationsförmåga, i synnerhet genom att hos deras branschorganisationer (handelskammare, hantverksorganisationer, branschsammanlutningar osv.) placera ut särskilt utbildade **rådgivare** med ansvar för att direkt informera företagen och följa deras innovationsprocess fram till patenteringen och den kommersiella förvaltningen av patentet.

Slutligen bör det påpekas att kommissionen nyligen lagt fram ett förslag till direktiv om **bruksmodeller**, en skyddsform som är särskilt väl lämpad för de tekniska uppfinningar som är vanliga på små och medelstora företag¹⁴.

3.7.2. Rättsskyddsförsäkring vid patenttvister

En idé som bör övervägas mer ingående är inrättandet av ett system för rättsskyddsförsäkring vid patenttvister. Europaparlamentet anser att ett försäkringssystem med vilket rättsliga kostnader kan täckas skulle ge företagen (i synnerhet de små och medelstora) likvärdigare möjligheter att hävda sina patenträttigheter och på så sätt stärka deras förtroende för patentsystemet.

Flera försök har gjorts i medlemsstaterna med olika resultat. Visserligen har inte experimenten med system för rättsskyddsförsäkring i Frankrike och Sverige förts vidare, men det finns idag flera brittiska försäkringsbolag som erbjuder sina kunder försäkringar som omfattar de juridiska kostnaderna för patenttvister. I allmänhet omfattar dessa försäkringar endast rättegångskostnader och inte eventuella skadestånd. Kommissionen har granskat de olika avtalstyper som förekommer och anser att de är intressanta förebilder som de flesta näringsidkare (försäkringsföretag,

¹⁴ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tillnärmning av de rättsliga ordningarna för bruksmodellskydd för uppfinningar, 12.12.1997, KOM(97) 691 slutlig, EGT C 36, 3.2.1998, s. 13.

företag, patentombud osv.) i andra medlemsstater inte känner till. Systemet kan vara särskilt användbart för små och medelstora företag.

Kommissionen kommer att anordna en europeisk **konferens** för försäkrare, branschorganisationer, särskilt sådana som företräder små och medelstora företag, och patentmyndigheter för att sprida kunskap om vad som redan finns och tycks fungera på ett för användarna tillfredsställande sätt. Utgående från resultaten av denna konferens kommer sedan kommissionen att undersöka vilka medel som är lämpligast för att ge systemet med rättsskyddsförsäkring den tyngd det förtjänar. Detta kan t.ex. ta formen av en arbetsgrupp som får i uppgift att upprätta en eller flera modeller för försäkring som täcker rättsliga kostnader.

3.7.3. Skonfrist

För närvarande finns det i alla gemenskapens medlemsstater regler enligt vilka en uppfinning inte är patenterbar på grund av bristande nyhet om allmänheten haft kännedom om den på ett eller annat sätt innan en patentansökan lämnats in till ansvarig myndighet. Däremot anges i amerikansk lag en skonfrist om ett år då en uppfinnare kan ansöka om patent utan att det kan anföras emot honom att uppfinningen kommit till allmänhetens kännedom.

Vissa kommentatorer anser att avsaknaden av skonfrist i den europeiska lagstiftningen särskilt drabbar innovativa miljöer såsom forskare och vissa små och medelstora företag. I direktivet om biotekniska uppfinningar¹⁵ anges att kommissionen skall utarbeta en rapport för att granska om det fria vetenskapliga utbytet inom den biotekniska grundforskningen hindras genom att artiklar om eventuellt patenterbara saker inte publiceras alls eller publiceras sent, då det inte skulle gå att patentera dem på grund av bristande nyhet.

För att sammanfatta läget och få en uppfattning om problemets omfattning anordnade kommissionen den 5 oktober 1998 ett samkväm om skonfrister med de berörda kretsarna. Uppfinnarnas och forskarnas företrädare betonade att det ofta är användbart med offentliggörande innan patentansökan lämnas in, i synnerhet för att kontrollera att en uppfinning fungerar. Industrin uttryckte för sin del reservationer mot gemenskapslagstiftning för att införa skonfrist. Mötet kan sammanfattas så, att alla deltagare var eniga om att skonfrist helst bör utformas på världsnivå, inom ramen för WIPO. När det gäller att förbättra spridningen av information om patenträtt har kommissionen också åtagit sig att stödja och förbättra strukturen på de insatser som redan görs och ge ut ett **meddelande** i frågan. Idén om "**provisorisk**" **inlämning av patentansökan** – för att fastställa ett datum för inlämnande på grundval av enkla formaliteter utan att avgift erläggs – har nämnts, och den förefaller svara mot både forskarnas och näringslivets behov. En undersökning, eventuellt åtföljd av förslag, kommer att slutföras så snabbt som möjligt under 1999. Man har också beslutat att överväga de två undantagen från den absoluta nyhetsprincipen som för närvarande finns i europeisk rätt (uppenbart missbruk från den sökandes sida samt visning av

¹⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 98/44/EG av den 6 juli 1998 om rättsligt skydd av biotekniska uppfinningar, EGT L 213, 30.7.98, s. 13.

uppfinningen på erkända internationella utställningar)¹⁶ för att se om dessa begrepp kan och bör utvidgas.

Med avseende på forskning som finansieras med gemenskapsmedel kan det materiella uppfinningskyddet också genomföras genom utbildning av patentrådgivare om reglerna för att utnyttja resultat av gemenskapens forskningsprojekt, och genom att det inrättas en allmän service via Internet med patentrådgivare hos patentmyndigheterna.

4. EUROPAPATENTET

4.1. Europapatentets allmänna struktur

Samrådet kring grönboken har tydligt visat att användarna av det europeiska patentsystemet och Europeiska patentverket är mycket nöjda. Europaparlamentet anser att den förefintliga kombinationen av konventionen om Europapatentet och de nationella patentsystemen ger ett smidigt och väl fungerande system inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Europapatentet har visat sig vara mycket flexibelt för de sökande, även om dessa betonar att det kan förbättras på flera sätt. Således anser merparten av systemets användare att tidsfristerna för **invändandeförfaranden** – som kan uppgå till fem år eller mer – är oacceptabla och måste förbättras mycket snart.

Europeiska patentverket har å sin sida visat sig besitta en mycket hög teknisk kompetens som måste bevaras till fullo i framtiden.

Därför framstår det inte som om EPO:s införlivande i gemenskapens institutioner (en mycket tung och komplex process i juridiskt och tekniskt hänseende) skulle ge betydande vinster jämfört med nuläget, även om denna möjlighet inte bör uteslutas på mycket lång sikt. Däremot innehåller alla kommentarer mycket starka önskemål om **förstärkt samarbete** mellan EPO och kommissionen. Denna förstärkning kommer att ske på olika sätt.

För det första bör den nyligen inledda **översynen av konventionen** om Europapatentet utnyttjas för att granska om vissa artiklar bör ändras, så att de fullständigt avspeglar gällande gemenskapsrätt och tillämpliga bestämmelser i internationella avtal som undertecknats av gemenskapen och dess medlemsstater. Direktivet om rättsligt skydd av biotekniska uppfinningar¹⁷ ingår i den första gruppen och TRIPS-avtalet i den andra. Det är t. ex. lämpligt att sätta bestämmelserna i Europapatentkonventionen om företrädesrätt¹⁸ i överensstämmelse med kraven som uppkommer på grund av TRIPS-avtalet. Kommissionen välkomnar och stödjer helt

¹⁶ Artikel 55.1 a och b i Münchenkonventionen.

¹⁷ Enligt EG-domstolens dom i AETR-målet skall medlemsstaterna när gemenskapen antagit gemensamma regler inte längre anses ha rätt att vare sig individuellt eller ens gemensamt ingå avtal med tredje land om förpliktelser som kan inverka på dessa regler eller ändra deras räckvidd (dom av den 31.3.1971, Rec. 1971, s. 263, svensk specialutgåva vol I s. 551).

¹⁸ Artikel 87.5.

den franska regeringens initiativ att våren 1999 sammankalla en regeringskonferens om reformen av Europapatentet. Kommissionen vill göra vad dess befogenheter medger för att aktivt bidra till att detta viktiga initiativ lyckas.

Genom sin **observatörsplats** i EPO:s förvaltningsråd kan kommissionen också delta aktivt i alla viktiga debatter, dock utan rösträtt. Systemet har trots detta visat sig vara mycket användbart. Dessutom har kommissionen på sistone inbjudits att delta i mötena med EPO:s andra organ när dessa tar upp frågor av intresse för bägge organisationerna, vilket kommissionen välkomnar.

För att sörja för största möjliga synergi mellan Europeiska patentorganisationen och gemenskapen och fullständigt erkänna gemenskapens befogenheter på det immaterialrättsliga området i allmänhet och det patenträttsliga i synnerhet, vore det dessutom önskvärt att gemenskapen som sådan blev part i Münchenkonventionen om Europapatentet. Med tanke på det kommande gemenskapspatentet kommer kommissionen att inleda övervägandena om **gemenskapens anslutning till konventionen om Europapatentet**. Denna idé har redan lagts fram av ledamoten av kommissionen Monti vid rådets möte (inre marknaden) den 24 september 1998, och den kan fördjupas vid den regeringskonferens som Frankrike anordnar.

Slutligen uppmanas gemenskapens medlemsstater att bättre **samordna** de ståndpunkter de intar inom Europeiska patentorganisationens organ, i enlighet med artikel 5 i EG-fördraget.

4.2. Problemet med Europapatentets kostnader

4.2.1. Avgifter

Patentsystemets användare välkomnar beslutet i EPO:s förvaltningsråd i december 1996 om att minska avgifterna med 124 miljoner DM per helår, vilket gäller från och med den 1 juli 1997. Kommission instämmer. Detta beslut tycks redan ha inverkat positivt på antalet ansökningar till EPO.

På grund av det ökande antalet ansökningar om Europapatent och de överskott som finns, har kommentarerna till grönboken gått ut på att EPO bör ytterligare minska **avgifterna i inledningen** av handläggningen, då dessa är av avgörande betydelse för att göra patentsystemet så lättillgängligt som möjligt. Denna idé har i stort sett följts av EPO i ett nyligen fattat principbeslut i oktober 1998 om att minska sina avgifter för europeisk och internationell nyhetssökning med cirka 85 miljoner DM per helår. Detta andra, mycket omfattande steg för att minska avgifterna skall träda i kraft i juli 1999.

När detta andra steg i avgiftsminskningarna trätt i kraft kommer EPO antagligen att ha uttömt marginalerna i sin nuvarande budget. Det kommer att krävas en paus för att bedöma hur inkomsterna utvecklas och för att planera eventuella andra åtgärder för att minska avgifterna.

Däremot kräver en av aspekterna på avgiftspolicyn rationalisering och harmonisering på kort sikt. Det är fråga om de nationella patentmyndigheternas avgifter för **kontroll** av inlämnande av översättningar i Europapatentskriften eller **offentliggörande** av dessa översättningar. I vissa medlemsstater är dessa avgifter avskräckande – ibland över 500 ecu - och utgör en skatt på uppfinningar eftersom de

inte svarar mot en tillhandahållen tjänst. Avgifterna bör minskas i möjligaste mån, så att nivån blir jämnare i hela gemenskapen.

Kommissionen rekommenderar också medlemsstaternas nationella myndigheter att granska nivån på **avgifter för upprätthållande av Europapatent** (som fastställs på nationell nivå) så att dessa får en nivå som är jämnare i gemenskapen, och granska om de inte kan sänkas i samband med en strategisk hållning till patentsystemet.

4.2.2. *Fördelningsnyckeln för avgifter för upprätthållande*

Fördelningsnyckeln är en metod för att fördela avgifterna för upprätthållande av Europapatenten mellan EPO och de nationella patentmyndigheterna. Även om det i konventionen anges att 75 % av avgifterna för upprätthållande kan tillfalla EPO, har den andelen enligt beslut i förvaltningsrådet 1984 minskats till 50 %. Samrådet har tydligt visat att alla berörda parter motsätter sig en ny sänkning utan i stället vill att överskjutande medel helt skall användas för EPO:s utgifter så att avgifterna kan sänkas.

I de kommentarer som kommissionen tagit emot vid samrådet om grönboken sägs att denna överföringsmetod måste verka i största möjliga **öppenhet**, och att de resurser som genereras skall användas för direkt innovationsfrämjande verksamhet. Man kan faktiskt fråga sig om det på lång sikt är lämpligt att upprätthålla system där årsavgifterna för uppehållande av Europapatent inte anslås till patentmyndighetens drift eller innovationsfrämjande verksamhet, utan går direkt till den allmänna statsbudgeten. Kommissionen kommer att vidarebefordra dessa kommentarer till medlemsstaterna och Europeiska patentorganisationen.

4.2.3. *Översättningar*

Inom ramen för Münchenkonventionen har Europeiska patentorganisationen lagt fram flera alternativ för att avsevärt minska de nuvarande översättningskostnaderna. En stor majoritet av användarna, och EG:s Ekonomiska och sociala kommitté, anser att "**paketlösningen**"¹⁹ är mest fördelaktig med avseende på teknisk genomförbarhet, minskade kostnader och likabehandling av språken. Kommissionen kommer att stödja EPO:s satsningar på att finna en välavvägd lösning på denna fråga så snart som möjligt. Kommissionen betonar att den lösning som slutligen väljs för Europapatentet inte kan vara samma som för det kommande gemenskapspatentet, med tanke på de olika systemens särdrag.

Dessutom anser kommissionen att man måste mer ingående granska möjligheten till **centraliserad deponering** av översättningar av Europapatent hos EPO. Detta torde minska de nuvarande kostnaderna för kontroll av Europapatent, vilka uppkommer eftersom formaliteter måste fullgöras hos olika nationella myndigheter. Vid centraliserad deponering av översättningarna ankommer det på EPO att sprida

¹⁹ Denna lösning har tre huvuddelar: ett förbättrat sammandrag på handläggningsspråket, och därefter översättning av sammandraget till alla medlemsstaternas språk; översättning av endast motiveringen när patentet utfärdas och översättning av hela patentskriften före varje åtgärd som patentinnehavaren vidtar för att hävda sina rättigheter enligt patentet.

informationen till de myndigheter som berörs av de olika översättningar som lämnats in av patentets innehavare.

5. DE NATIONELLA PATENTMYNDIGHETERNAS ROLL

5.1. Samrådets resultat.

Samrådet har tydligt visat att de nationella patenten och de nationella patentmyndigheterna bör bevaras och fortsätta spela en betydande roll. Europaparlamentet anser att de nationella myndigheterna bör fortsätta att spela samma roll och ha samma befogenheter som idag i fråga om de nationella patenten och Europapatentet. Parlamentet anser att myndigheterna dessutom bör spela en grundläggande roll för att sprida och främja gemenskapens patentsystem, i synnerhet när det gäller de små och medelstora företagens tillgång till det.

De nationella myndigheterna bör spela en aktiv roll för att sprida och främja det immaterialrättsliga systemet och arvet av samlad teknisk kunskap, bl. a. genom stärkt samarbete med de organisationer som företräder de små och medelstora företagen och hantverksföretagen, branschorganisationer och oberoende uppfinnare samt högskolorna. Myndigheternas intäkter från avgifter för upprätthållande av Europapatent bör användas för att minska de nationella handlägningsavgifterna och stödja verksamhet som är direkt knuten till innovation.

Det har dock framkommit klart att ett antal nationella patentmyndigheter fruktar för sin framtid, framför allt i fråga om att vidmakthålla en tillräcklig mängd verksamheter för att säkerställa sysselsättning för sin personal och erforderlig teknisk kompetens. Kommissionen har beaktat denna oro genom att i juni respektive november 1998 anordna två rundabordskonferenser med de nationella patentmyndigheterna. Vid mötena gavs tillfälle att sammanfatta de initiativ de nationella myndigheterna redan tagit för att främja innovationen, och precisera vilket mervärde ett eventuellt ingripande från kommissionen i denna fråga skulle kunna tillföra.

5.2. Vad kommissionen ämnar göra.

Kommissionen anser att det är lämpligt att komplettera sina förslag rörande gemenskapspatentet med en särskilt insats med inriktning på de nationella patentmyndigheter som vill inrikta sin verksamhet mot främjande av immaterialrätt i vid mening. Inom det femte ramprogrammet för forskning och utveckling kommer kommissionen att inleda en **pilotåtgärd** för att stödja all verksamhet inom de nationella patentverken för att främja immaterialrätt i vid mening: stärka den nuvarande rollen för patentinformation (vanlig sökning eller "på begäran"²⁰), göra en första bedömning om den uppfinning som skall skyddas och skissera en strategi för skyddet av den (deponering på nationell, europeisk eller internationell nivå), vilket kan leda till att en patentkonsult tillfrågas, ge information om handläggningen och de

²⁰ Det är fråga om sökningar som inte är direkt knuten till granskningen av patentansökningar: de kan utföras på begäran av ett företag innan detta lämnar in en patentansökan, eller innan man inleder talan om invändning eller ogiltighet, eller för att bedöma värdet av ett patent som en konkurrent innehar eller för att avgöra hur stort skyddet är på ett visst tekniskt område osv.

tidsfrister som skall följas för att fullgöra skyddsstrategin, ge ekonomisk information om immaterialrätt osv.

Denna understödande verksamhet bör omfatta hela det immaterialrättsliga området: patent, men också varumärken, mönster och modeller samt nyttighetsmodeller varigenom ett verkligt innovationsskydd säkerställs. Denna nya roll för de patentmyndigheter som vill delta i initiativet kan medföra att en liten specialiserad, tvärvetenskaplig grupp upprättas på nationell nivå som kan lyssna på företagens behov av skydd av innovationer och uppfylla dem. De initiativ som dessa grupper kan ta omfattar utgivning av broschyrer som täcker alla aspekter på skydd av innovation, webbsidor med samma innehåll, anordnande av utställningar om innovationen och fortbildning hos handelskamrar och liknande organisationer, och hos regionala myndigheter och högskolor osv.

Vissa patentmyndigheter har redan tagit initiativ till att infoga sin verksamhet i en ram av det slag som anges ovan, och de bör uppmuntras att fortsätta på den inslagna vägen. De patentmyndigheter som fortfarande främst ägnar sig åt traditionell verksamhet, sökning och granskning av nationella ansökningar, måste uppmuntras att överväga sin roll och utveckla projekt som överensstämmer med denna nya roll.

De patentmyndigheter som är intresserade av att inleda eller utveckla verksamhet för att främja immaterialrätt bör lämna in ett **detaljerat förslag** till kommissionen, som svar på en kravspecifikation som kommissionen utarbetat. Förslagen kommer att utvärderas av en panel av oberoende experter. Kommissionen kan sedan besluta att ge bidrag till vissa av dessa projekt. Denna pilotåtgärd kan löpa över ungefär 18 månader och om så är lämpligt omvandlas till ett delprogram med längre löptid.

Kommissionen kommer att uppmuntra att det **utvecklas nätverk** på europeisk nivå mellan dessa initiativ, då utbyte av erfarenheter och bra lösningar gör det möjligt att stimulera innovationen med hjälp av de bästa strategierna för att skydda kunskap.

6. UTVIDGNINGEN

Inget gemenskapsinitiativ kan planeras idag utan att man har gemenskapens kommande utvidgning i åtanke. Denna har nu första rang i unionens dagliga arbete, och dess återverkningar märks på alla gemenskapens verksamhetsområden. På det patenträttsliga området bör två element framhållas.

För det första kan man konstatera att den patenträttsliga lagstiftningen i de flesta central- och östeuropeiska länder redan moderniserats och anpassats, vilket är välkommet. Det är fråga om en viktig rättslig ram för innovationens utveckling i Central- och Östeuropa. Dessutom har sex central- och östeuropeiska länder med Europaavtal med gemenskapen och dess medlemsstater åtagit sig att deponera sin begäran om anslutning till Münchenkonventionen om Europapatentet inom angiven tid (Tjeckien, Slovakien, Polen, Ungern, Bulgarien och Rumänien). Estland och Slovenien har undertecknat associationsavtal med gemenskapen och dess medlemsstater i vilka det fastslås att de skall ansluta sig till alla betydande internationella konventioner på det immaterialrättsliga området. Hittills har ansökan om anslutning till Münchenkonventionen deponerats – i kronologisk ordning – av åtta länder: Tjeckien, Polen, Ungern, Slovakien, Slovenien, Estland, Rumänien och Bulgarien. Dessa länder har observatörsstatus i EPO:s förvaltningsråd. Slovenien och

Rumänien har redan undertecknat samarbets- och utvidgningsavtal med Europeiska patentorganisationen. Kommissionen anser att anslutning till Münchenkonventionen är ett viktigt steg mot integration i unionens inre marknad. Av denna anledning – och när alla relevanta tekniska villkor i samband med Münchenkonventionen är uppfyllda – hindrar inget att en inbjudan om anslutning till konventionen ställs till kandidatländerna.

För det andra kommer gemenskapspatentet, när det införts, att omfatta hela gemenskapen, oavsett hur stor den råkar vara för ögonblicket, på grund av sin enhetliga karaktär. Det är nödvändigt att förvissa sig om att erforderliga mekanismer införs om förordningen om gemenskapspatent antas innan länderna i Central- och Östeuropa ansluter sig till gemenskapen, i syfte att se till att gemenskapspatentets verkan gäller på hela gemenskapens territorium så att den inre marknaden verkligen förverkligas.